

Vodič za novinare

**IZVEŠTAVANJE
SA NASILNIH
PROTESTA**

Poynter / Committee to Protect Journalists / Nezavisno društvo novinara
Vojvodine

Jul 2020. godine

Vaš cilj treba da bude da se dovoljno približite da biste posmatrali dešavanje bez ugrožavanja sebe ili drugih, ili ometanja bezbednosnih ili spasilačkih operacija.

Kako izveštavati sa nasilnih protesta?

Saveti i smernice za novinarke i novinare

1. Vaš stav je ključan. Pokažite poštovanje, pratite policijske naredbe, ne raspravljajte se dok su tenzije visoke. Kako biste izbegli da vas pogrešno identifikuju kao demonstranta, koristite zdrav razum i pokušajte da ne nosite odeću koja je slična onoj koju nose demonstranti (na primer, sve crno). Takođe, stupite u kontakt sa policijom pre protesta kako bi oni znali ko ste vi i time smanjili šanse da vas uhapse. Međutim, koristite zdrav razum u zavisnosti od situacije. U nekim slučajevima, novinari su meta napada demonstranata i policije.

2. Jasno se identifikujte, neka vam akreditacija budu na dohvat ruke. Ipak, razmislite dobro da li ćete javno pokazivati akreditaciju kad ste okruženi demonstrantima. Neka vam akreditacija ne visi na traci oko vrata. Njome vas mogu zadaviti u gužvi.

3. Ne privlačite pažnju. TV reflektori privlače pažnju. Što je manja kamera, bolje ćete se uklopiti u gomili ljudi. Međutim, policija može da pomisli da ste demonstrant. Policajci posmatraju ruke, tako da nemojte da pravite nagle pokrete ukoliko vam prilaze. Neka vam šake budu vidljive i otvorene.

4. Nastavite da snimate, pogotovo kada postoji interakcija sa policijom ili nasilnim demonstrantima. Dokumentujte što više možete, pogotovo kada tenzije rastu. Pravite se „blesavi” i kažite da ne snimate, u slučaju da neko traži da mu predate snimak ili slike.

5. Držite se ivice gomile, ne budite u sredini. U gomili se krećite kratkim koracima kako se ne biste sapleli.

6. Uvek imajte na umu izlaz u slučaju opasnosti. U magli od dima ili suzavca, potražite ivičnjake i pločnike koji vam mogu pomoći da se udaljite sa lica mesta. Kada tenzije rastu, odlučite da li ćete biti fizički bliže demonstrantima ili vlasti. To će odrediti kojih opasnosti morate biti svesni.

7. Fizička spremnost je važan faktor kada se izveštava sa događaja koji mogu naglo postati nasilni. Novinari čija pokretljivost je ograničena moraju da procene ovaj rizik unapred.

8. Budite upoznati sa istorijom nasilja u toj zajednici. Šta se dešavalo u prošlosti i kako se situacija razvijala? Šta bi moglo da ponovo probudi stare emocije?

9. Samostalan rad ima prednost jer ste manje vidljivi, ali vas takođe ostavlja sa “mrtvim uglovima”. Potražite druge novinare i pridružite im se, kada je to prikladno.

10. Znajte kako rukujete svojom opremom. Da li imate dovoljno memorije na kartici? Koliko su vam pune baterije na odašiljaču? Da li znate gde su „mrtve zone” za vaše javljanje uživo (LIVEU/TVU)? Puniti bateriju na telefonu što češće. Nosite prenosni punjač za telefon.

11. Vežbajte „situacionu svest“. Neprekidno motrite na okruženje dok se gomila kreće. Pratite audio signal, ali neka vam jedno uho bude spremno da detektuje promene koje vaš mikrofoni ne može. Da li vam se neko približava s leđa? Podesite tajmer na telefonu da vas podseti da svakih 15 minuta pogledate okolo, identifikujete izlaze, procenite interakciju policije i demonstranata, procenite da li situacija eskalira i da li možda radite nešto protivzakonito, kao što je upad na privatni posed.

12. Razmislite da li je potrebno da unajmite obezbeđenje da vas štiti, pogotovo ako se javljate uživo. Koje instrukcije ćete dati unajmljenom obezbeđenju ukoliko situacija postane nasilna? Da li bi unajmljeno obezbeđenje povećalo tenzije? Da li bi obezbeđenje bilo naoružano?

13. Nosite torbu u kojoj su mali pribor za prvu pomoć, boca sa vodom, poslastica bogata proteinima, manji peškiri, zaštita za oči, gas maska, baterija-lampa, kao i kopija vaše lične karte ili novinarske akreditacije. Preporučujemo da torba sa opremom bude čvrsto priljubljena uz vaše telo i da njen sadržaj bude za jednokratnu upotrebu. Vežbajte da koristite respiratore, zaštitne naočare i gas maske pre odlaska na proteste.

14. Novinari moraju znati osnove pružanja prve pomoći. Suzavac obično iritira oči u periodu od jednog sata, ali iritacija kože traje nekoliko sati. Okrenite se licem prema vetru. Svež vazduh će oduvati višak praha iz suzavca sa vašeg lica i sprečiće da se on vrati i dospe u vaša usta ili oči. Isperite oči hladnom vodom. Isperite odeću i telo hladnom vodom. Kada budete u prilici da se istuširate, prvo to učinite hladnom, a tek posle toplom vodom.

15. U zavisnosti od nivoa pretnje, razmislite o tome da nosite lagani zaštitni prsluk i zaštitnu opremu za glavu. Međutim, nemojte ovu opremu koristiti kao predmete koji mogu da povećaju opasnost. Zaštitna oprema vam može uliti lažno samopouzdanje da preuzmete rizike koje je moguće izbeći.

16. Budite u neprekidnom kontaktu sa redakcijom. Frilenseri moraju da imaju nekoga ko zna gde su i kuda su se uputili. Redakcija je dužna da ima osobu zaduženu da pomno prati gde se nalaze novinari. Razmislite o upotrebi aplikacija koje uz pomoć GPS-a beleže kretanje ljudi.

17. Ne dodirujte suzavac, baklje ili dimne bombe. One mogu biti tople, mogu da eksplodiraju, možda imaju ostatke nekih supstanci na sebi i ukoliko podignete neku od ovih stvari, vlasti mogu da pretpostave da ste demonstrant.

18. Ne prenosite informacije o planovima ili kretanjima policije dok ste uživo u programu ili preko interneta na način koji bi ugrozio njihovu bezbednost. Demonstranti ponekad prate društvene mreže kako bi pronašli rute za bekstvo.

19. Posebno obratite pažnju na to kako prenosite vaše iskustvo. Ne prenosite glasine. Proverite svaku informaciju i povežite je sa izvorom. Ukoliko ne možete da proverite informaciju, pitajte vaš izvor šta zna o tome. Budite skeptični kada su u pitanju procene broja ljudi na skupu. Organizatori dešavanja i demonstranti imaju određeni interes. Imaju ga i vlasti. Kada policija koristi silu, možda je razlog to što tvrde da je gomila prevelika i van kontrole.

20. Ne prihvatajte da je ono što kažu svedoci istina. Da li su videli ono što misle da su videli? Da li su vam rekli sve što znaju? Da li svedok takođe ima neki interes? Da li je bilo mračno? Koliko blizu su bili tome što tvrde da su videli ili čuli? Svedoci često nisu u pravu. Uporedite različita viđenja dešavanja kako biste pitali zašto su različiti ljudi videli različite stvari.

21. Ograničite upotrebu subjektivnih prideva i držite se faktografskih opisa. Izbegavajte reči poput „veliki, ogroman“, na primer, i opisujte veličinu skupa faktografski, poput „popunjena su dva bloka“ ili „vidim da se gomila proteže duž pet blokova“. Pazite da ne koristite emotivno nabijene reči, poput „miran“ ili „opasan“ osim kada citirate nekoga ili emitujete njihove izjave.

22. Budite specifični kada opisujete okruženje. Ne oslanjajte se na nejasne opise, poput „istočna strana“ ili „oblast sa visokom stopom kriminala“. Ukoliko opisujete rasne ili etničke karakteristike, objasnite zašto su ti opisi važni. Ne pripisujte motive nikome; ne možete da znate šta ljudi misle ili kako se osećaju, već samo šta kažu ili urade.

23. Neka vam pri ruci budu kontakt informacije vašeg advokata. Pre nego što se krenete da izveštavate sa protesta, identifikujte policijske stanice gde bi vas najverovatnije priveli u slučaju hapšenja. Te informacije, kao i brojeve telefona, podelite sa vašim advokatom i redakcijom. Imajte kod sebe kontakt informacije kompanije koja pruža osiguranje uz kauciju. Nosite što više gotovine sa sobom, ali u razumnoj količini. Gotovina rešava mnoge probleme ukoliko se nađete daleko od vaših kola ili završite u zatvoru. Na ruci napišite najvažnije kontakte koristeći marker u slučaju da vam policija oduzme opremu i telefon.

24. Ukoliko policija traži da pregleda ili oduzme vašu opremu, ne morate da pristanete na to. Zakonik o krivičnom postupku vas štiti od bezrazložnog pretresanja ili oduzimanja. Ukoliko nije u toku vaše hapšenje, pregledanje ili oduzimanje opreme se ne može izvršiti bez naloga suda. Uvežbajte vaše odgovore unapred. Možete reći nešto poput: „Ja sam novinar na radnom zadatku i ne možete pregledati i oduzimati moju opremu bez naloga suda. Ukoliko to želite, pokažite mi nalog suda”.

25. Bezbednost na prvom mestu, priča na drugom.
Kada nepotrebno rizikujete, vi ugrožavate one koji bi vas mogli spasiti. Vaše delovanje se takođe odražava na vaše kolege novinare.

Al Tompkins / Poynter / tompkins@poynter.org

(uz dozvolu autora preuzeto sa:

<https://www.poynter.org/reporting-editing/2020/23-guidelines-for-journalists-to-safely-cover-protests-this-weekend/>

Napomena: Tačka 24. prilagođena je pravnom sistemu Srbije.

Deo sadržaja preuzet od: RTDNA Coverage Guidelines / Committee to Protect Journalists / Reporters Committee for Freedom of the Press

NDN

VOJVODINE

2020. godine